2Q. Wyznaczyć położenia równowagi i określić jej rodzaje.

Odp.: Jeżeli ϑ oznacza kąt, który sznur tworzy z pionem, to równowaga trwała zachodzi przy $\vartheta = 0$, a chwiejna przy $\cos\vartheta = \frac{P}{2Q}$.

CYNEMATYKA.

1. Torem punktu ruchomego jest linia prosta, a równanie ruchu $s = t^2 - 20t + 75$. Gdzie znajdował się punkt, gdy zaczynano rachować czas, w jakiej chwili przebiegał przez początek toru,- w którem miejscu i w której chwili kierunek ruchu zmienił się na odwrotny, w jakim kierunku punkt biegł przedtem, i w jakim potem?

2. Punkt biegnie po linii prostej według równania $s = t^3 - 3t^2 - 24t + 5$; wyznaczyć odległość pomiędzy punktami zwrotu. Odp.: 108.

3. Ruch punktu jest prostoliniowy, a równanie ruchu $s = a\sin(\alpha + \omega t)$, gdzie a, α i ω są wielkościami stałemi. Gdzie znajdował się punkt ruchomy, gdy zaczynano rachować czas, kiedy przechodził po raz pierwszy od owej chwili przez po-

czątek toru, w jakich położeniach odbywają się zmiany kierunku ruchu, i ile czasu upływa pomiędzy dwiema następującemi po sobie zmianami?

Odp.: Pomiędzy dwiema zmianami upływa $\frac{\pi}{\omega}$ sekund.

4. Dwa punkty biegną tąż samą prostą, a ich równania ruchu są: $s = t^2 + 15t - 25$ i $s = 18t + 15$. W których miejscach nastąpią spotkania?

Odp.: $s_1 = -165$ i $s_2 = 303$.

5. Dwa punkty biegną prostemi x i y, przecinającemi się w O pod kątem prostym. Jeżeli punkt O obierzemy za początek obydwóch torów, to równania ruchu będą $x = a_1 t + b_1$, $y = a_2 t + b_2$. Wyznaczyć najmniejszą odległość pomiędzy punktami ruchomymi. Odp.: $\frac{a_1 b_2 - a_2 b_1}{\sqrt{a_1^2 + a_2^2}}$.

6. Równanie ruchu punktu: $s = 2t^3 - 18t^2 + 50t - 50$. Z jaką szybkością punkt ten przechodził przez początek toru? Odp.: 20.

7. Prosta x jest nieruchoma, a prosta a posuwa się ze stałą szybkością v w kierunku prostopadłym do a, tworząc z prostą x stały kąt α. Wyznaczyć szybkość punktu przecięcia prostych a i x. Odp.: $\frac{v}{\sin\alpha}$.

8. Prosta obraca się około punktu O ze stałą szybkością kątową ω; wyznaczyć szybkość punktu przecięcia tej prostej z okręgiem, który przechodzi przez O i którego promień $=a$. Odp.: $2a\omega$.

9. Punkt M biegnie po prostej OM w kierunku OM z szybkością v. Jest on połączony sznurem, przechodzącym przez blok O, z innym punktem P, który porusza się po prostej x, równoległej do OM. Wyznaczyć szybkość, którą punkt P posiada w chwili, gdy prosta PO tworzy z x kąt φ. Odp.: $\frac{v}{\cos\varphi}$.

10. Równania ruchu punktu są $x=\frac{a^2t^2}{2p}$, $y=at$. Wyznaczyć tor oraz szybkość w początku rachuby czasu.

Odp.: Torem jest parabola styczna do osi y, szukana szybkość $=a$.

11. Równania ruchu punktu są $x=a\cos^3\omega t$; $y=a\sin^3\omega t$. Wyznaczyć tor punktu, położenie, w którem szybkość była największa, oraz tę szybkość największą.

Odp.: Szybkość największa $=\frac{3a\omega}{2}$.

12. Punkt porusza się według równań $x=t^2-4t+3$

i $y=5t-9$. Wyznaczyć położenie w którem szybkość była najmniejsza i kierunek tej szybkości.

Odp.: Szybkość najmniejsza jest prostopadła do osi x.

13. Punkt ruchomy zajmował w pewnej chwili położenie (o,a), a rzuty szybkości jego na osi x i y wynoszą odpowiednio $\frac{ac}{y}$ i $\frac{c\sqrt{y^2-a^2}}{y}$. Wyznaczyć szybkość i tor.

Odp.: Szybkość $=c$, a torem jest łańcuchowa.

14. Prosta obraca się około ogniska F paraboli, przyczem punkt jej położony w odległości jednostkowej od F, posiada szybkość 2ω. Odległość ogniska od wierzchołka $=p$. Wyznaczyć szybkość punktu przecięcia prostej z parabolą w chwili, gdy pierwsza tworzy z osią paraboli kąt φ. Odp.: $\frac{2\omega p}{\sin^3\frac{\varphi}{2}}$.

15. Dwa okręty, zajmujące dane położenia, płyną z szybkościami danemi. Wyznaczyć wykreślnie szybkość, z którą powinien płynąć trzeci okręt, którego położenie jest również dane, aby jadącym na nim wydawało się, że dwa pierwsze są nieruchome. / Widzowi przedmiot odległy wydaje się nieruchomym, jeżeli szybkość tego przedmiotu

jest skierowana wzdłuż prostej, łączącej go z okiem widza/.

16. Deszcz pada pionowo z szybkością v. Pod jakim kątem do pionu należy ustawić laskę parasola, idąc z szybkością u, aby najskuteczniej zasłonić się od deszczu?

Odp.: $\operatorname{arc\,tan} \frac{u}{v}$.

17. Czy do wagonu bez dachu więcej wpada deszczu na sekundę podczas postoju, czy podczas biegu?

18. Okrągła tarcza obraca się około środka; okazać, że względem punktu A, położonego na obwodzie, szybkości wszystkich innych punktów obwodu są skierowane do przeciwległego końca średnicy, przechodzącej przez A.

19. Dwa punkty ruchome P i Q zajmują w pewnej chwili położenia O i A. Pierwszy porusza się z szybkością stałą u, prostopadłą do OA, szybkość zaś drugiego jest wciąż skierowana do pierwszego, i odległość pomiędzy niemi jest stale równa a. Jaki kąt utworzą te szybkości po upływie t sekund?

Odp.: $2 \operatorname{arc\,tan} e^{\frac{ut}{a}}$.

20. Koło obraca się w swej płaszczyźnie około punktu A, położonego na obwodzie, z szybkością kątową ω, a punkt P porusza się po obwodzie w kierunku odwrotnym z szybkością kątową 2ω względem koła. Okazać, że torem punktu P jest linia prosta i że szybkość bezwzględna $=$ $= 2a\omega\cos\left(\frac{s}{2a}\right)$, gdzie s oznacza łuk AP i a promień koła.

21. Dwie sztaby AB i BC połączone w B za pomocą przegubu, poruszają się w płaszczyźnie. Wyznaczyć wykreślnie szybkość przegubu B, mając dane szybkości końców A i C.

22. Wyznaczyć szybkość kątową ziemi i wskazać, w którą stronę jest zwrócona na osi ziemskiej NS.

Odp.: $\omega = 0,00007$.

23. Dwie proste obracają się około środków O_1 i O_2 przyczem ich punkt przecięcia obiega okrąg, przechodzący przez te środki. Szybkość kątowa pierwszej prostej $=$ $=\omega$; wyznaczyć szybkość kątową drugiej.

24. Okrąg o promieniu a obraca się w swej płaszczy-

źnie około punktu O z szybkością kątową ω. Wyznaczyć linię przewodnią w dwóch przypadkach: (1) gdy O leży w środku, (2) gdy leży na okręgu.

Odp.: Okrąg o promieniu $a\sqrt{1+\omega^2}$.

25. Torem punktu A układu płaskiego jest okrąg, którego środek leży w O, a promień $= r$, torem zaś punktu B jest prosta, przechodząca przez O. Wyznaczyć szybkość punktu B w funkcji kąta $AOB = \varphi$, oraz szybkości kątowej ω promienia OA.

Odp.: $\dfrac{r\omega\left(r\cos\varphi+\sqrt{l^2-r^2\sin^2\varphi}\right)\sin\varphi}{\sqrt{l^2-r^2\sin^2\varphi}}$, gdzie $l = AB$.

26. Prosta, należąca do układu ruchomego, toczy się po okręgu. Wyznaczyć tor punktu, który przechodził przez środek okręgu. Odp.: Spiralna Archimedesa.

27. Srodkiem chwilowym jest wciąż jeden i ten sam punkt układu ruchomego; dowieść, że punkt ten zajmuje stałe położenie na płaszczyźnie nieruchomej.

28. Spiralna logarytmiczna toczy się po linii prostej; wyznaczyć tor jej bieguna. Odp.: Linia prosta.

29. Układ obraca się około punktu A ze stałą szyb-

kością kątową ω, a ten punkt A biegnie prostą a ze stałą szybkością v. Wyznaczyć obydwie linie środków chwilowych.

30. Punkt M układu płaskiego obiega spiralną Archimedesa, której biegun leży w O, i która we współrzędnych biegunowych posiada równanie $r=a\varphi$, a prosta m układu, zawierająca punkt M, przechodzi wciąż przez O. Wyznaczyć obydwie linie środków chwilowych.

31. Punkt M układu obiega spiralną logarytmiczną, której biegun leży w O, i która we współrzędnych biegunowych posiada równanie $r=ae^{\varphi}$, a prosta m układu, zawierająca punkt M, przechodzi wciąż przez O. Wyznaczyć obydwie linie środków chwilowych.

32. Jeden bok ruchomego kąta ABC przechodzi wciąż przez nieruchomy punkt A, a punkt C, położony na drugim boku, pozostaje na nieruchomej prostej x, przyczem odległość punktu A od x jest równa BC. Wyznaczyć obydwie krzywe środków chwilowych.

33. Wierzchołek kąta prostego obiega spiralną lo-

garytmiczną $r = ae^{\varphi}$, a jeden z jego boków przechodzi przez biegun; wyznaczyć obwiednię drugiego boku.

34. Wyznaczyć promienie krzywizny w wierzchołkach elipsy, której osie wynoszą $2a$ i $2b$.

Odp.: $\frac{a^2}{b}$ i $\frac{b^2}{a}$.

35. Punkty O_1 i O_2 są środkami krzywizny linii środków chwilowych stałej i ruchomej w punkcie zetknięcia; okazać, że O_1 jest środkiem krzywizny toru punktu O_2.

36. Jeden punkt układu obiega koło, a drugi prostą, przechodzącą przez środek tego koła. Wykreślić koło przegięć w jednem z położeń układu.

37. Półkula jednorodna o promieniu a jest oparta o kulę powierzchnią krzywą. Jaki powinien być promień kuli, aby równowaga była trwała?

Odp.: Większy od $\frac{5a}{3}$.

38. Punkt P biegnie do stałego punktu O z szybkością αx^n, gdzie α jest stałe, a $x = OP$. Wyznaczyć

przyśpieszenie.

Odp.: Przyśpieszenie jest odwrócone od O i $= \alpha^2 n x^{2n-1}$.

39. Ruchoma styczna do paraboli $y^2 = 4px$ przecina oś y w punkcie B, a oś x w C. Szybkość punktu B jest stała i równa v. Wyznaczyć przyśpieszeniepunktu C.

Odp.: $\frac{2v^2}{p}$.

40. Punkt obiega cykloidę $x = a(\vartheta - \sin\vartheta)$, $y = a(1-\cos\vartheta)$, przyśpieszenie jego jest wciąż równoległe do osi odciętych i wynosi p_0, gdy $\vartheta = \frac{\pi}{2}$. Wyznaczyć przyśpieszenie w funkcyi ϑ.

Odp.: $\frac{p_0(1-\cos\vartheta)}{\sin^3\vartheta}$.

41. Pociąg wyszedł ze stacyi, biegł minutę ze stałem przyśpieszeniem, następnie $2\frac{1}{2}$ minuty ze stałą szybkością, ostatnie 30 sekund ze stałem opóźnieniem i zatrzymał się na stacyi następnej. Odległość pomiędzy stacyami wynosi $3\frac{1}{4}$ klm. Wyznaczyć owo przyśpieszenie, opóźnienie i szybkość stałą.

Odp. 3600; 7200 60 w klm. i godzinach.

42. Pociąg, idąc ze stałem przyśpieszeniem p, przechodził przez dwa następujące po sobie przystanki z szybkościami v_1 i v_2. Wyznaczyć odległość pomiędzy przystan-

kami. Odp.: $\frac{v_2^2 - v_1^2}{2p}$.

43. Dwie łódki na wyścigach ruszyły z szybkościami v_1, v_2, płynęły z przyśpieszeniami p_1, p_2 i bieg skończył się nierozegraną. Wyznaczyć odległość mety od startu.

Odp.: $\frac{2(v_1 - v_2)(v_1 p_2 - v_2 p_1)}{(p_1 - p_2)^2}$.

44. Punkty A i B wyruszyły jednocześnie z początku współrzędnych; pierwszy biegnie po osi x ze stałem przyśpieszeniem p, a drugi po osi y ze stałą szybkością v. Wyznaczyć obwiednię prostej AB.

Odp.: Parabola $y^2 = -\frac{8v^2}{p} x$.

45. Pociski A i B pozostawały początkowo na jednym pionie i AB było równe h. Jednocześnie A zaczyna swobodnie spadać, a B zostaje wyrzucony pionowo w górę. Spotkanie nastąpiło w tym samym miejscu, z którego wybiegł B, wyznaczyć jego szybkość początkową.

Odp.: $\sqrt{\frac{gh}{2}}$.

46. Z działa, wymierzonego pionowo w górę, dano dwa strzały w odstępie t sek.; początkowa szybkość pocisków była równa v. Kiedy nastąpi spotkanie?

Odp.: W $\frac{2v_0 - gt}{2g}$ sek. od drugiego wystrzału.

47. Jaką szybkość posiada punkt, pozostający w ruchu prostym harmonicznym $x = a\sin(\omega t + \alpha)$, gdy odległość jego od środka $= x$.

Odp.: $\pm\,\omega\sqrt{a^2 - x^2}$.

48. Dany jest trójkąt $A_1A_2A_3$; kąt A_3 jest prosty, a boki A_1A_3, A_2A_3 równe. W A_1 znajdował się punkt ruchomy w spoczynku; przyciągają go wierzchołki A_1, A_2, A_3, a udzielane przyśpieszenia są wprost proporcyonalne do odległości /współcz. proporc. $= k^2$ /. Wyznaczyć tor punktu i okres wahań.

Odp.: Okres wahań $= \dfrac{2\pi}{k\sqrt{3}}$.

49. Dwa pociski A i B znajdowały się na jednym poziomie. Pocisk A otrzymał szybkość poziomą w kierunku B i jednocześnie B zaczął spadać. Dowieść, że pociski te się spotkają.

50. Strzelec stoi w odległości a od pionowej ściany, a początkowa szybkość pocisku jego strzelby wynosi v_0. Wyznaczyć granicę pomiędzy punktami ściany dosięgalnemi i niedosięgalnemi.

Odp.: Parabola, której parametr $= \dfrac{v_0^2}{g}$, a ognisko leży pod poziomem strzelca na głębokości $\dfrac{a^2 g}{2v_0^2}$.

51. Dowieść, że punkt przecięcia stycznej do toru pocisku z dowolnym pionem porusza się na tym pionie podczas biegu pocisku w przyśpieszeniem ziemskiem.

52. Z punktu O wybiegła jednocześnie pewna liczba pocisków. Prowadzimy z jakiegoś punktu położonego pionowo nad O styczne do torów. Dowieść, że pociski przebiegały jednocześnie przez punkty zetknięcia.

53. Pocisk wybiega w kierunku poziomym z najwyższego punktu kuli o promieniu a. Jaka powinna być szybkość początkowa, aby pocisk nie dotknął powierzchni kuli?

Odp Większa od $\sqrt{ag}$.

54. Punkt ruchomy wyszedł z punktu O, położonego na danej prostej x z szybkością v_0, tworzącą z ową prostą kąt α, i posiada przyśpieszenie prostopadłe do x, zwrócone do tej prostej i wprost proporcyonalne do odległości; współczynnik proporcyonalności $= \omega$. Wyznaczyć równania ruchu. Odp.: $x = v_0 t \cos\alpha$, $y = \frac{v_0 \sin\alpha}{\omega} \sin \omega t$.

55. Rzuty przyśpieszenia punktu na osi x i y są odpowiednio równe $-a$ i a, a gdy punkt przebiegał przez początek układu, to szybkość jego v_0 była skierowana według osi x. Wyznaczyć położenie, w którem punkt poruszał się

najwolniej.

Odp.: $\left(\frac{3v_0^2}{8a}, \frac{v_0^2}{8a}\right)$.

56. Pocisk został wyrzucony z szybkością początkową v_0 pod kątem α. Wyznaczyć promień krzywizny toru w punkcie najwyższym.

Odp.: $\frac{v_0^2 \cos^2\alpha}{g}$.

57. Torem punktu jest cykloida, przyśpieszenie jest wciąż skierowane prostopadle do podstawy, i wiadomo, że punkt przybywa do wierzchołka z szybkością c. Dowieść, że przyśpieszenie $= \frac{64a^3c^2}{\rho^4}$, gdzie ρ oznacza promień krzywizny.

58. Punkt obiega cykloidę, w której promień koła tworzącego $= a$, przyczem styczna do toru obraca się ze stałą szybkością kątową ω. Wyznaczyć przyśpieszenie.

Odp.: $4a\omega^2$.

59. Punkt A obiega koło o promieniu a, przyczem przyśpieszenie jest skierowane do stałego punktu O, położonego na obwodzie. Wyznaczyć przyśpieszenie w funkcyi promienia wodzącego $OA = r$.

Odp.: $\frac{8c^2a^2}{r^5}$, gdzie c jest wielkością stałą.

60. Przyśpieszenie punktu ruchomego M jest wciąż skierowane do stałego punktu O i równe $\frac{k^2}{r^3}$, gdzie r oznacza odległość OM, a k^2 współczynnik proporcyonalności. Punkt M wyruszył z położenia A, odległego o a od O z szybkością $\frac{k}{a}$, tworzącą z OA kąt 45°. Wyznaczyć tor punktu M.

Odp.: $r = ae^{\varphi}$.

61. Punkt posiada stałą szybkość $a\omega$, a jego promień wodzący r, wyprowadzony ze stałego bieguna O, obraca się ze stałą szybkością kątową $\frac{r\omega}{a}$. Wyznaczyć tor i przyśpieszenie.

Odp.: Torem jest lemniskata, a przyśpieszenie $= 3\omega^2 r$.

62. Tarcza okrągła o promieniu a obraca się około środka ze stałą szybkością kątową ω, a brzegiem tarczy biegnie punkt M ze stałą szybkością względną w. Wyznaczyć przyśpieszenie bezwzględne punktu M.

Odp.: $(a\omega + 2w)\omega + \frac{w^2}{a}$.

63. Sztaba obraca się około swego końca z szybkością kątową stałą. Z końca tego wyszedł punkt M z początkową szybkością równą zeru i wędruje po sztabie ze stałem przyśpieszeniem p. Wyznaczyć przyśpieszenie bezwzględne, które posiadał punkt M w chwili, gdy tworzyło ono ze sztabą

kąt $45°$

Odp.: $4p(\sqrt{3}-\sqrt{2})$.

64. Układ S obraca się około punktu O ze stałą szybkością kątową ω, a szybkość względna w punktu M jest stała co do wielkości. Jaki powinien być tor względny punktu M, aby jego przyśpieszenie bezwzględne było stale skierowane do punktu O ?

Odp.: Koło o promieniu $\frac{w}{2\omega}$, położone dowolnie, albo koło o promieniu dowolnym, zatoczone z O.

65. Punkt M posiada ruch harmoniczny na prostej x ; środkiem tego ruchu jest punkt O, okres wynosi $\frac{2\pi}{\omega}$, a amplituda $2a$. Prosta x jest ruchoma, a mianowicie obraca się około O z szybkością kątową ω. Dowieść, że koniec przyśpieszenia bezwzględnego punktu M zatacza około niego okrąg o promieniu $2a\omega^2$.

66. Punkt A układu porusza się po prostej x z daną szybkością stałą, a punkt B po prostej y. Wyznaczyć wykreślnie przyśpieszenie punktu B.

67. Sztaby A_1O i A_2O są połączone w O przegubem, i cały ten układ porusza się w płaszczyźnie. Znane są szybkości i przyśpieszenia punktów A_1, A_2; wyznaczyć wykreślnie przyśpieszenie przegubu O.